

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

Son 10 Jild 4
2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 10 (4) - 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2024

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

Турсунов Равшан Нормуратович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Холикулов Ахмаджон Боймаҳамматович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Габриэльян Софья Ивановна – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Миллий Университети.

Саидов Сарвар Атабулло ўғли – катта илмий ходим, Имом Термизий халқаро илмий-тадқиқот маркази, илмий тадқиқотлар бўлими.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Насирходжаева Дилафруз Сабитхановна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Остонокулов Азамат Абдукаримович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент молия институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Хожаев Азизхон Саидалохонович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Фарғона политехника институти

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакарров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Муҳаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Саидова Камола Усканбаевна – фалсафа фанлари доктори, “Tashkent International University of Education” халқаро университети;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Ўроқова Ойсулув Жамолиддиновна – фалсафа фанлари доктори, доцент, Андижон давлат тиббиёт институти, Ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси мудири;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳасанов Шавкат Аҳадович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Бахронова Дилрабо Келдиёровна – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Мирсанов Ғайбулло Қулмуродович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Аҳмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Эргашев Икром Абдурасулович – юридик фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Ҳашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Каюмова Насиба Ашуровна – педагогика фанлари доктори, профессор, Қарши давлат университети;

Тайланова Шохида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент;

Жуманиёзова Муҳайё Тожиевна – педагогика фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Ибрахимов Санжар Урунбаевич – педагогика фанлари доктори, Иқтисодиёт ва педагогика университети;

Жавлиева Шахноза Баходировна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети;

Бобомуротова Латофат Элмуродовна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбаҳор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Шамшетова Анжим Караматдиновна – психология фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пулатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабобевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси.

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атакулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Jale Özlem, Murodaliev Rakhmonali, Askarov Ollabergan</i> ABOUT ARCHAEOLOGICAL SURVEY IN TASHKENT REGION (2022)	9-17
<i>Хомиджонова Мафтунахон</i> АРХЕОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ СЕВЕРО-ЗАПАДНОЙ УСТРУШАНЫ, В ЧАСТНОСТИ БАСЕЙНА ЗААМИНСУ	18-26
<i>Nig'matullayev Ibrohim</i> SHIA JAMOALARINING MUQADDAS JOYLARI VA ZIYORATLARI	27-32
<i>Arslonbekov Nursulton</i> ZIYOVUDDINXON IBN ESHON BOBOXONNING ARAB MAMLAKATLARIDA BO'LGAN DASTLABKI SAFARI VA UNING NATIJALARI	33-36
<i>Nasirillayeva Nodirabegim</i> ABDULLA NOSIROVNING "TURON" KUTUBXONASIDAGI FAOILAYATI	37-42
<i>Tuyev Fazliddin</i> NAVOIY VILOYATIDA SOG'LIQNI SAQLASH BORASIDA O'ZARO TASHQI HAMKORLIK ALOQALARI	43-47
<i>Davlatova Shoir</i> TURKISTON SOVET AVTONOMIYASINING E'LON QILINISHI VA O'LKADA BOLSHEVIKLARNING BOSHQARUV TASHKILOTLARI	48-53
<i>Muminov Azizbek</i> TURIZM SOHASIDA EKOLOGIK BILIM VA EKOLOGIK MADANIYATNI YUKSALTIRISH	54-59
<i>Abdullayev Elbek</i> AMIR TEMUR VA MUZAFFARIYLAR DAVLATI O'RTASIDA MUNOSABATLARNI YO'LGA QO'YILISHI	60-63
<i>Turg'unov Sherzod</i> NAMANGAN VILOYATI SANOAT KORXONALARIDA MEHNATKASHLAR UCHUN YARATILGAN SOG'LIKNI SAQLASH, SPORT-SOG'LOMLASHTIRISH VA MADANIY – MA'RIFIY SOHADAGI SHAROITLAR HAQIDA FIKR MULOHAZALAR	64-71

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Berdaliyeva Muxabbatxon</i> O'ZBEKISTONDA UY-JOYNI MOLIYALASHTIRISHNI TARTIBGA SOLISH: IQTISODIY VA HUQUQIY JIHATLARI	72-79
<i>Ergashev Jahongir</i> KICHIK BIZNES FAOLIYATIDA TA'MINOT ZANJIRINI BOSHQARISHNING NAZARIY JIHATLARI	80-84
<i>Imomov Xolmurod</i> TA'LIM XIZMATLARI BOZORIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY YONDASHUVLARI	85-90

<i>Атамуродов Шерзод, Самадов Салоҳиддин</i> ИННОВАЦИОН ТАДБИРКОРЛИК ФАОЛИЯТНИ МОЛИЯЛАШТИРИШНИНГ НАЗАРИЙ- УСЛУБИЙ АСОСЛАРИ	91-99
<i>Қодиров Музаффар</i> РАҚОБАТ МУҲИТИДА ТАШКИЛОТЛАРНИ РИВОЖЛАНТИРИШ СТРАТЕГИЯСИ САМАРАДОРЛИГИНИ БАҲОЛАШНИНГ УСЛУБИЙ АСОСЛАРИ	100-108
<i>Amiriddinova Muslima</i> ANALYSIS OF TOURISM SERVICE TYPE AND GENERAL CATERING TO INCREASE THE TRAFFIC AND TRAFFIC	109-114
09.00.00 – FALSAFA FANLARI	
<i>Yuldashev Tazabay</i> DARVIN VA MARKS TA'LIMOTI INSON BORLIG'INI OBYEKTIV TUSHUNTIRISHNING XULOSASI SIFATIDA	115-119
<i>Sultanov Og'abek</i> SHARQDA YOSHLAR MAS'ULIYATIGA DOIR FALSAFIY QARASHLAR RIVOJI	120-123
<i>Tursunkulova Shaxnoza</i> HADISLARDA INSONNING GO'ZAL FAZILATLARI XUSUSIDA	124-127
<i>Khushbokov Oybek</i> THE "TEACHER" PHENOMENON IN THE HISTORICAL AND PHILOSOPHICAL SPACE OF CULTURE	128-134
<i>Tojaliev Abduqosim</i> YANGI O'ZBEKISTON TARAQQIYOTIDA ZAMONAVIY KADRLAR TAYYORLASH TIZIMINING INNOVATSION ISTIQBOLLARI	135-139
<i>Sadullaeva Matluba</i> NUMBER AS THE ESSENCE OF THINGS: PYTHAGOREAN PHILOSOPHY	140-145
10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Mirzakamolova Maftuna</i> ASSOCIATIV LINGVISTIKA VA UNING XUSUSIYATLARI	146-150
<i>Temirova Hayotxon</i> DIALECT CLASSIFICATION AND PHONETIC CHARACTERISTICS OF UZBEK DIALECTS IN THE SURKHANDARYA REGION	151-155
<i>Surmilova Elena</i> LINGUISTIC AND CULTURAL CHARACTERISTICS OF TONGUE TWISTERS: A LITERATURE REVIEW	156-164
<i>Mahmudova Nigoraxon</i> PRAGMALINGVISTIKADA IKKI YO'NALISH	165-169
<i>Ergasheva Gulshan</i> NEMISCHA FRAZEOLOGIZMLARNING STRUKTUR-SEMANTIK TAHLILI (INSON INTELLEKTUAL SALOHİYATINI IFODALOVCHI IBORALAR MISOLIDA)	170-174
<i>Masharipova Valentina</i> DIFFICULTIES CLASSIFYING PARALINGUISTIC MEANS IN A LITERARY TEXT	175-182

Ibragimova Gulshan

O‘ZBEK SHOIRLARI VA ADIBLARI IJODIDA CHINOR DARAXTI OBRAZI 183-188

12.00.00 – YURIDIK FANLAR*Халиқулов Комолиддин*“COMITAS GENTIUM” ДОКТРИНАСИННИНГ ХОРИЖИЙ ДАВЛАТ СУД
ҚАРОПЛАРИНИ ТАҲ ОЛИШ ВА ИЖРО ЭТИШГА ТАЪСИРИ 189-195*Yakubov Xushnudbek*

TERRORIZMNING KELIB CHIQISH SABAB VA OMILLARI 196-202

*Mutalov Oybek*O‘ZBEKISTONDA ELEKTRON SHARTNOMALARNING HUQUQIY TARTIBI:
MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR 203-208*O‘razbayev Laziz*DAVLAT BUYURTMASI ASOSIDA YARATILGAN MUALLIFLIK HUQUQI
OBJEKTLARINING HAMDA XIZMAT ASARINING O‘ZIGA XOS JIHATLARI 209-214*Arslonqulova Aziza*INTELLEKTUAL MULK HUQUQINI XALQARO XUSUSIY HUQUQDA TARTIBGA
SOLISH MASALALARI 215-219**13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI***Saidova Kamola*КОМПАРАТИВНЫЙ АНАЛИЗ РОЛИ ШКОЛЫ И УНИВЕРСИТЕТА В ВОСПИТАНИИ
ЗАПАДНОЙ МОЛОДЕЖИ 220-225*Jumaniyozova Muhayyo*OLIV TA‘LIMDA IJTIMOIV-GUMANITAR FANLARNI O‘QITISHGA
KREATIV YONDASHUVNING ZARURATI 226-232*O‘smanova Diloromxon*BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QUVCHILARINING ADABIY-NUTQIV KOMPETENSIYALARINI
SHAKLLANTIRISH VA TASHXISLASHNING ASOSIV MEZONLARINI ANIQLASH 233-240*Nasriddinov Dadaxon*OLIV HARBIV TA‘LIMDA FIZIKA O‘QITISH SAMARADORLIGINI MOBIL ILOVALAR VA
ROBOTOTEKHNIKA ELEMENTLARI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH YUZASIDAN
AMALGA OSHIRILGAN ISHLAR 241-250*Fayziyeva Dildora, Rajabova Gulchexra*BO‘LAJAK PEDAGOGLARNING MEDIA KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH
ISTIQBOLLARI 251-259*Marhabo Sayfulloyevna*BUXORO JADIDLARINING TA‘LIM-TARBIYAGA OID ASARLARIDA MILLIV
TARBIYA MUAMMO SIFATIDA 260-267*Юсупов Лутфуллоҳ*

КРЕАТИВ ТАЪЛИМНИ ЖАМИЯТ РАВНАҚИДАГИ АҲАМИЯТИ 268-272

Norboyev Farhod

INNOVATSIYALAR MANBALARI: AKTYOR-TARMOQ NAZARIYASI 273-278

Received: 30 September 2024

Accepted: 5 October 2024

Published: 15 October 2024

Article / Original Paper

OPINIONS ABOUT CONDITIONS IN THE HEALTH CARE, SPORTS AND HEALTH AND CULTURAL AND EDUCATIONAL FIELDS CREATED FOR WORKERS IN THE INDUSTRIAL ENTERPRISES OF NAMANGAN REGION

Turg'unov Sherzod Abduvositovich

Foundation doctoral student at Fergona State University

Email: turgunovs979@gmail.com

Abstract. In this article, in the 1960s-1990s of the last century, the medical rehabilitation measures for workers and servants, engineers and technicians in the industrial enterprises that operated in Namangan region, and the cultural events organized for the meaningful organization of their free time from production activities, as well as information about the contribution of these activities to the recovery of working capacity of workers and the development of labor productivity.

Key words: "Namangan Haqiqati" newspaper, "Communist" newspaper, "First Five-year" combine, "Koksaroy" resort, Namangan silk weaving factory, Namangan artificial fiber production factory.

NAMANGAN VILOYATI SANOAT KORXONALARIDA MEHNATKASHLAR UCHUN YARATILGAN SOG'LIKNI SAQLASH, SPORT-SOG'LOMLASHTIRISH VA MADANIY-MA'RIFIY SOHADAGI SHAROITLAR HAQIDA FIKR MULOHAZALAR

Turg'unov Sherzod Abduvositovich,

Farg'ona davlat universiteti tayanch doktoranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada 1960-1990-yillarda Namangan viloyatida faoliyat yuritgan sanoat korxonalarida ishchilar, xizmatchilar, muhandislar va texnik xodimlar uchun o'tkazilgan tibbiy sog'lomlashtirish tadbirlari, shuningdek, ularning ishlab chiqarishdan bo'sh vaqtlarini mazmunli o'tkazishga mo'ljallangan madaniy va ma'rifiy tadbirlar haqida ma'lumotlar keltirilgan. Tadbirlarning mehnatkashlarning mehnat qobiliyatini tiklash va mehnat unumdorligini oshirishga qo'shgan hissasi ham yoritilgan.

Kalit so'zlar: "Namangan haqiqati" gazetasi, "Kommunist" gazetasi, "Birinchi Besh yillik" kombinati, "Ko'ksaroy" oromgohi, Namangan shoyi to'qish fabrikasi, Namangan sun'iy tolalar ishlab chiqarish fabrikasi.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4I10Y2024N010>

Kirish. 1960-1990-yillarda Namangan viloyatida sanoatning turli tarmoqlariga oid ko'plab sanoat korxonalarida faoliyat yuritgan. Ushbu korxonalarda viloyatning har bir qismidan minglab muhandis, texnik xodimlar, ishchilar va xizmatchilar mehnat qilgan. Ishchilar va xizmatchilarning sog'lig'ini saqlashda, shuningdek, ishlab chiqarish jarayonida xastalanganda yoki jarohat olganda birinchi tibbiy yordam ko'rsatishda sanoat korxonalarida joylashgan tibbiyot punktlari va alohida tashkil etilgan tibbiy-sog'lomlashtirish profilaktoriyalari muhim ahamiyatga ega bo'lgan. Ishchilar va xizmatchilarning ishlab chiqarishdan bo'sh vaqtlarini

mazmunli o'tkazish esa ularning mehnat qobiliyatini oshirish va mustahkamlashda, shuningdek, mehnat unumdorligini rivojlantirishda sezilarli ijobiy ta'sir ko'rsatgan.

Adabiyotlar tahlili va metodlar. Mustaqil O'zbekistonda ham aholining keng ommasini iqtisodiy-ijtimoiy ahvolini yaxshilash, farovon turmush tarziga ega bo'lishi uchun bugungi kunda davlat miqyosida keng miqyosda islohotlar amalga oshirilmoqda. Bu jarayonda aholining ish bilan ta'minlamagan qismini doimiy ish o'rinlari bilan ta'minlash, aholing kambag'al qismini kambag'allik darajasidan chiqarish eng asosiy maqsad sifatida ilgari surilmoqda. Ushbu jarayonda yangi tashkil etilayotgan sanoat korxonalarini va ularda ishchilar va xizmatchilar uchun yaratilayotgan mehnat muhofazasi hamda tibbiy-sog'lomlashtirish tadbirlarining ahamiyati juda katta. Maqolada yoritilgan mavzuning ahamiyati shundan iboratki, sobiq sovet tuzumi davrida milliy respublikalarning turli viloyatlarida faoliyat olib borgan sanoat korxonalarida mehnatkashlarning mehnat sharoitlari, sog'liklarini saqlash va ishlab chiqarishdan bo'sh vaqtlarini mazmunli tashkil etish yuzasidan amalga oshirilgan amaliy tadbirlarning asl holatini o'rganish, yosh avlodga to'g'ri taqdim etish orqali bugungi kunda davlatimiz va hukumatimiz tomonidan aholining iqtisodiy, ijtimoiy va jismoniy jihatdan yetukligini ta'minlash maqsadida amalga oshirilayotgan islohotlarning asl mazmuni va ahamiyatini yoritishda yordam beradi. Bu, shuningdek, barcha yosh toifasidagi yurtdoshlarimizda farovon hayotni qadrlash tuyg'usini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Tadqiqotning amalga oshirilishi. Namangan viloyatida 1960-1990-yillarda faoliyat olib borgan sanoat korxonalarining muhandis va texnik xodimlariga, ishchi va xizmatchilariga va ushbu korxonalarda amalga oshirilgan tibbiy xizmatning ahvoli, ishchilar va xizmatchilarning ishlab chiqarishdan bo'sh vaqtlarini mazmunli o'tkazishini ta'minlash maqsadida tashkil etilgan madaniy va ma'rifiy tadbirlar to'g'risida Namangan viloyati partiya qo'mitasi va viloyat Kengashining rasmiy nashri hisoblangan "Namangan haqiqati" gazetasining 1960-1990-yillarda nashr qilingan sonlarida e'lon qilingan maqolalarni o'rganish va tahlil qilish natijasida zarur ma'lumotlar qo'lga kiritildi. Namangan viloyati Namangan shahrida faoliyat olib borayotgan Nodirabegim nomli Axborot Kutubxona Markazining fondlarida saqlanayotgan o'tgan asrning 60-90-yillariga oid vaqtli matbuot nashrlari o'rganildi va ilmiy tadqiqot ishiga oid muhim ma'lumotlar qo'lga kiritildi. Bu jarayonda "Namangan" gazetasining 1960-1990-yillarda nashr etilgan sonlari xronologik tartibda ko'rib chiqildi. Ushbu gazetaning deyarli barcha sonlarida sanoat yangiliklari rukni mavjud bo'lgan. Unda viloyatda sanoat sohasida yuz berayotgan muhim yangiliklar, sanoat korxonalarida ishchilar va xizmatchilar uchun yaratilayotgan mehnat sharoitlarida erishilayotgan yutuqlar, shuningdek, mavjud kamchiliklar haqida ma'lumotlar keltirilgan. Mehnatkashlarning sog'ligini saqlash, mehnat qobiliyatini qayta tiklash va ish unumdorligini oshirish maqsadida bajarilgan tadbirlar, xususan, sanatoriylar, kurortlar va dam olish uylarida mehnatkashlar sog'liklarini tiklash va mustahkamlash bo'yicha amalga oshirilgan amaliy ishlar, shuningdek, mehnatkashlar bilan mashhur san'atkorlar, shoirlar va yozuvchilarning ijodiy uchrashuvlari, tashkil etilgan konsertlar va teatr spektakllari haqida ma'lumotlar berilgan. Shuningdek, viloyatdagi zavod va fabrikalarning davlat tomonidan belgilangan mehnat majburiyatlarini bajarishdagi yutuqlari va kamchiliklari haqida ham ma'lumotlar taqdim etilgan. Ushbu ma'lumotlarni o'rganish jarayonida qiyosiy taqqoslash usullari qo'llanildi. Bu jarayonda, aynan, shu davrda Sovet Ittifoqining markaziy hududlarida, xususan RSFSR va Ukraina SSR, Belorusiya SSR kabi respublikalardagi sanoat korxonalarida ishchilar uchun yaratilgan mehnat sharoitlari va mehnatkashlarning sog'ligini saqlash va mustahkamlashga qaratilgan sport-sog'lomlashtirish tadbirlari haqidagi ma'lumotlar bilan qiyosiy tahlil o'tkazildi.

Natijalar va muhokama. Vaqtli matbuot nashrlarida e'lon qilingan maqolalarni o'rganish asnosida Namangan viloyatida 1960-1990-yillar davomida sanoatning turli tarmoqlariga mansub 100 dan ortiq sanoat korxonalarini faoliyat olib borganligi ma'lum bo'ldi. "Namangan haqiqati" gazetasining 1967-yil 13-oktabr sanasida chop etilgan 123-sonida

viloyatda 1967-yilda faoliyat olib borayotgan sanoat korxonalari haqida qisqacha ma'lumot berib o'tilgan. Maqolada keltirilishicha ushbu yilda Namangan oblastida :

1.Elektrotexnika sanoatiga oid;

1) Namangan Transformator zavodi; 2) Elektrotexnika zavodi; 3) Elektro mexanika ustaxonasi.

2.Yengil sanoat va to'quvchilik sanoatiga mansub;

1) 2- Paxta tozalash zavodi; 2) 3-4 Paxta tozalash zavodi 3) 2-Tikuvchilik fabrikasi; 4) Birinchi Besh yillik kombinati; 5) Namangan poyabzal fabrikasi; 6) Shoyi va kostyumbop matolar kombinati; 7) "Gagarin" nomidagi tikuvchilik fabrikasi; 8) Shoyi to'qish fabrikasi.

3.Oziq –ovqat sanoatiga mansub:

1) Yog' ekstrakt zavodi; 2) Non kombinati; 3) Makaron –konditer fabrikasi; 4) Konserva zavodi; 5) Sut-moy zavodi; 6) Go'sht kombinati; 7) 7- pivo zavodi.

4.Mebelsozlik va yog'ochni qayta ishlash sanoatiga oid bo'lgan:

1)Mebel fabrikasi; 2) Badiiy buyumlar fabrikasi.

5.Kimyo sanoatiga mansub:

1) Namangan Kimyo zavodi; 2) Namangan kimyo mashinasozligi zavodi.

6.Qurilish va binokorlik sanoatiga mansub:

1) 10-qurilish trestining binokorlik mahsulotlari kombinati; 2) "Andijon oblselstroy" trestining binokorlik mahsulotlari kombinati; 3) Namangan shahridagi va tumanlardagi g'isht zavodlari faoliyat olib borganligi haqida ma'lumotlar berib o'tilgan [3-bet].

Viloyatdagi sanoat korxonalarida mehnat qilayotgan muhandis va texnik xodimlar va ishchi, xizmatchilarni ishlab chiqarish jarayonida sog'liklarini saqlash va ularni ishlab chiqarish jarayonlarida jarohatlanishini oldini olish ushbu korxonalarda texnika xavfsizligi talablarini qat'iy amal qilinishi va ishlab chiqarish sexlarida sanoat sanitariyasi talablarining bajarilish holati bilan uzviy bog'liq bo'lganligi vaqtli matbuot nashrlarida chop etilgan maqolalardan ham ma'lum bo'ladi. Shuningdek ushbu jarayonlarda ishlab chiqarish jarayonlariga yangi texnika va texnologiyalarini joriy etish va bundan tashqari mehnatkashlarning ishlab chiqarishdan bo'sh vaqtlarini to'g'ri tashkil etish ham katta ahamiyatga ega bo'lgan. Namangan viloyatidagi yirik oziq-ovqat korxonalaridan biri hisoblangan Namangan yog'-ekstrakt zavodida 1966-1967-yillar davomida zavodda mehnat qilayotgan ishchi va xizmatchilarning mehnat sharoitlarini yaxshilash va buning natijasida ishlab chiqarish unumdorligini oshirish maqsadida ishlab chiqarishda qo'l mehnatini kamaytirish uchun chigitni bevosita ishlab chiqarish joyiga yetkazib beruvchi tunnel barpo etilgan.Shuningdek zavod hududida ishchilarning ishdan bo'sh vaqtlarida dam olishlari uchun gulzorlar barpo etilib bu yerga turli navlardagi gul ko'chatlari ekilgan. Zavodning ishchi va xizmatchilari ishdan bo'sh vaqtda ushbu hududda tabiat go'zalliklaridan bahra olganlar [2.2-bet.].

Shuningdek, vaqtli matbuot nashrlarida viloytadagi binokorlik va qurilish sanoati korxonalarida mehnat qilayotgan mehnatkashlarga ko'rsatilayotgan e'tibor haqida ham ma'lumotlar berilgan. Xususan, "Namangan haqiqati" gazetasining 1967-yil 3-noyabrdagi 133-sonida keltirilgan ma'lumotga ko'ra, Namangan shahrida faoliyat olib borayotgan yirik panelli uysozlik zavodida mehnat qilayotgan ishchilar zavodning mahalliy kasaba uyushma qo'mitasi tomonidan munosib taqdirlanib ularning 50 nafariga 28 so'mdan 30 so'mgacha pul mukofotlari, 20 nafar ishchiga esa, turli hududlardagi dam olish uylariga yo'llanmalar taqdim etilgan. Bunday tadbirlar viloyatda faoliyat olib borayotgan yengil sanoat va to'qimachilik sanoati korxonalarida ham amalga oshirilganligi haqida ham ushbu gazeta sahifalarida ma'lumotlar berilgan. Masalan viloyatdagi yengil sanoat sohasida yirik sanoat korxonasi hisoblangan "Birinchi Besh yillik" kombinatida kombinat mahalliy kasaba uyushma qo'mitasi tomonidan 1967-yil avgust oyida kombinatda mehnat qilayotgan ishchilarning ishlab chiqarishdan bo'sh vaqtlarini mazmunli o'tkazishni va sog'liklarini mustahkamlashni ta'minlash maqsadida 38 nafar ishchi va xizmatchiga O'sh, Toshkent shaharlarida joylashgan dam olish uylariga va sihatgohlarga yo'llanmalar berilgan.Bundan tashqari kombinat

ishchilarining farzandlaridan 20 nafariga yozgi lagerlarga borish uchun yo'llanmalar taqdim etilgan [3.5-bet].

Sanoat korxonalarida mehnat qilayotgan mehnatkashlarning ishdan bo'sh vaqtlarida turli madaniy tadbirlar ham tashkil etib borilganligi haqida vaqtli matbuot nashrlarida ma'lumotlar berib borilgan. Xususan, 1967-yilning 7-aprelida Namangan shoyi to'qish fabrikasida mehnat qilayotgan to'quvchilarning ishlab chiqarishdan bo'sh vaqtlarini mazmunli tashkil etish maqsadida To'xtasin Jalilov nomidagi O'zbekiston Davlat Filarmoniyasining bir guruh san'atkorlari ishtirokida konsert tadbiri o'tkazilgan. Ushbu konsertda filarmoniya solistlari Rohatoy Mannonova, Xo'janiyoz Sobirov, Otajon Rajabovlar ijro etgan kuy qo'shiqlari fabrika mehnatkashlariga juda manzur bo'lgan. Ayniqsa, O'zbekiston xalq artisti G'ulom Abdurahmonovning "Atlaschi qiz" qo'shig'i fabrikada mehnat qilayotgan to'quvchi ayol qizlarga juda manzur bo'lib bu konsertdan fabrika mehnatkashlari juda katta ma'naviy ozuqa olganlar [4.4-bet].

Shuningdek, ushbu davrda sanoatning turli tarmoqlarida mehnat qilayotgan ishchi va xizmatchilarning sog'lom turmush tarziga amal qilishida sportning ahamiyati katta bo'lgan. Bu jarayonda ko'pgina zavod va fabrikalarda ko'ngilli sport jamiyatlarining faoliyati ham katta o'rin tutgan. Bu jamiyatlarga a'zo bo'lgan mehnatkashlar sportning turli yo'nalishlari bilan shug'ullanganlar va o'z sog'liklarini mustahkamlash bilan bir qatorda viloyat va respublika miqyosida tashkil etilgan turli sport musobaqalarida ham faol ishtirok etishgan. Sobiq Sovet Ittifoqida ittifoqning barcha hududlaridagi sanoat korxonalarida ishchilar uchun bir xildagi mehnat sharoitlarini mavjud bo'lmaganligi vaqtli matbuot nashrlarida chop etilgan maqolalarni o'rganish natijasida o'z tasdig'ini topadi. Bu jarayon RSFSR, USSR, BSSR hududlaridagi sanoat korxonalarida tashkil etilgan sport majmualari kerakli barcha sport anjomlari bilan ta'minlangani holda milliy respublikalardagi sanoat korxonalarida ko'ngilli sport jamiyatlarining faoliyatida sport anjomlari yetishmasligi muammosi mavjud bo'lganligida ham ma'lum bo'ladi. SSSRning markaziy hududlarida joylashgan respublikalardagi sanoat korxonalarida sport majmualarini zaruriy sport anjomlari bilan ta'minlanishi holatini Belorussiyaning Minsk shahrida joylashgan Minsk Traktor zavodi misolida ham yaqqol ko'rsa bo'ladi. 1965-yilda Minsk Traktor zavodi ishchilari o'zlarining ixtisoslashgan sport majmuasiga ega bo'lgan bo'lib, bu majmuada ishchilar uchun sportning kurash, yengil atletika, stol tennisi, sport gimnastikasi kabi turlari bilan shug'ullanish uchun alohida sport zallari mavjud bo'lgan, ushbu zallar kerakli barcha sport jihozlari bilan to'liq ta'minlangan. Zavodning sportga qiziqqan ishchi va xizmatchilari ishlab chiqarishdan bo'sh vaqtlarida ushbu majmuada sportning o'zlari yoqtirgan turlari bilan bemalol shug'ullanish imkoniyati yaratilgan [5.3-bet].

Namangan viloyatidagi sanoat korxonalarida mehnat qilayotgan ishchilar uchun sog'lom turmush tarzini amalga oshirish uchun sport majmualari va sport jihozlari bilan ta'minlash jarayonlari a'lo darajada bo'lmasa-da, lekin ular orasidan mohir sportchilar yetishib chiqib ular turli sport musobaqalarida katta muvaffaqiyatlarga erishganlar. "Namanganskaya Pravda" gazetasining 1965-yil 28-yanvardagi 12-sonida chop etilgan M.Timoshenko muallifligidagi "Ratsionalizator-Chempion" nomli maqolada yozilishicha Namangan sun'iy tola zavodida 20-yildan buyon mehnat qilib kelayotgan ishchi V.Ya.Bayrashevskiy 1965-yilda Namangan shahrida o'tkazilgan sport to'pponchasidan o'q otish bo'yicha musobaqada muvaffaqiyatli qatnashib faxrli 1-o'rinni egallagan va "Shahar chempioni" degan shahafli unvonni qo'lga kiritgan.

Sanoatning turli sohalarida faoliyat yuritayotgan ishchilar va xizmatchilarning sog'ligini saqlashda, zavod va fabrikalarning o'zida tashkil etilgan tibbiy xizmat ko'rsatish markazlarining faoliyati, shuningdek, ularni kerakli tibbiyot mutaxassislari va dori-darmonlar bilan ta'minlash juda muhimdir. Viloyatidagi yengil sanoat va to'qimachilik sanoati korxonalarida mehnatkashlar uchun yo'lga qo'yilgan va amalga oshirilgan tibbiy xizmatlar hamda sog'lomlashtirish tadbirlari namuna sifatida ko'rsatilishi mumkin. Masalan, viloyatidagi to'qimachilik sanoatiga taalluqli yirik koxonalardan biri hisoblangan "O'zbekiston SSR

50 yilligi” nomli shoyi gazlamalar kombinatida ana shunday ijobiy holatni ko‘rishimiz mumkin. Ushbu kombinat 1967-yilda qurib ishga tushirilgan. Kombinatda 40 dan ortiq millat vakillari bir oila bo‘lib mehnat qilganlar. Ushbu korxonada mehnat qilayotgan ishchilarning qariyb 70 foizni yoshlar tashkil etgan. Kombinat boshqaruv ma‘muriyati va mahalliy kasaba uyushma qo‘mitasi tashabbusi bilan kombinat to‘quvchilarini ijtimoiy ahvolini yaxshilash, sog‘liklarini saqlash maqsadida bir qator ijobiy ishlatr amalga oshirilgan. Xususan, ishchi va xizmatchilar uchun To‘qimachilar shaharchasidan 10 ming metr kvadrat hajmdagi xonadonlar, to‘quvchilarning 2000 nafar farzandini tarbiyalaydigan 7 ta bolalar bog‘chalari, 620 nafar bemorni bir yo‘la qabul qila oladigan poliklinika, 520 o‘rinli shifoxona, bir nechta sog‘lomlashtirish maskanlari, 800 o‘rinli madaniyat uyi tashkil etilib ular ushbu kombinatda mehnat qilayotgan mehnatkashlar uchun xizmat qilgan. Barakali mehnat jarayonidan keyin madaniy hordiq chiqarishni tashkil etish ushbu kombinat ishchilarining an‘nasiga aylangan. Bu jarayonda ishchilar sog‘liklarini tiklash uchun mamlakatdagi va shuningdek Sovet Ittifoqi hududidagi sanatoriyalarga, kurortlarga va dam olish uylariga yuborish tadbirlari ham amalga oshirilgan. Kombinatning sog‘lomlashtirish lageri kombinat ishchilari uchun qishin-yozin sifatli tibbiy xizmat ko‘rsatgan [6.2-bet].

Namangan viloyatida mavjud sanoat korxonalarida mehnat qilayotgan ilg‘or ishchilarni ishlab chiqarishdan bo‘sh vaqtlarini mazmunli tashkil etish maqsadida 1973-yil dekabr oyida ba‘zi ijobiy tadbirlar amalga oshirilgan. Bu jarayonda Namangan viloyat turizm va ekskursiyalar Kengashi va Namangan shahar turizm va ekskursiyalar byurosi tashabbuskor bo‘lib “Namanganets” nomli sayohat poyezdini tashkil etgan. Ushbu sayohat poyezdi 1973-yil 14-dekabr kuni Namangan temir yo‘l vokzalidan sayohat uchun yo‘lga chiqqan. Ushbu poyezdda sayohatga chiqqan 350 dan ortiq mash‘al paxtakorlar, zavod fabrikalarda mehnat qilayotgan ilg‘or ishchi va xizmatchilar 20 kun davomida Smolensk, Minsk, Vilnyus, Kaunas, Kaliningrad, Riga, Leningrad, Kuybishev, Orenburg kabi shaharlarning diqqatga sazovor joylarida bo‘lib maroqli dam olganlar [7.4-bet].

Bu davrda Sovet Ittifoqi tarkibidagi milliy respublikalarda va RSFSR ning o‘zida sanoat ishchilari uchun yaratilgan mehnat sharoitlari va ko‘rsatilayotgan tibbiy xizmatning holati haqida “Namangan haqiqati” gazetasining 1985-yil 5-iyunda nashrdan chiqqan 106-sonida “Yangi dam olish zonasida” nomli maqola o‘rganish orqali ham xulosa qilsa bo‘ladi. Ushbu maqolada qo‘shni Qirg‘iziston SSR hududida joylashgan M.Frunze nomidagi Qadamjo surma kombinati ishchilari uchun Issiqbuloq atrofida qurilgan Sog‘lomlashtirish markazi haqida ma‘lumotlar berilgan. Maqolada yozilishicha ushbu sog‘lomlashtirish markazida sun‘iy ko‘l va uning markazida sun‘iy orol tashkil etilgan bo‘lib ushbu sun‘iy orolda sog‘lomlashtirish markaziga tashrif buyurayotgan mehnatkashlar uchun davolanish uchun shifobaxsh balchiqli plyaj tashkil etilgan. Sog‘lomlashtirish markaziga avtomobil kiritilmagan, gulxan yoqish ta‘qiqlangan buning sababi sog‘lomlashtirish markazining tabiiy holatini saqlab qolish maqsad qilingan. Ushbu sog‘lomlashtirish maskanida minglab konchilar va metallurklar davolanib maroqli dam olganlar.

Ana shunday, qulay sharoitlar RSFSR dagi Novolipetsk shahridagi Yu.V.Andropov nomli Metallurgiya kombinati Avtotransport sexi haydovchilari uchun ham yaratilgan. Ushbu kombinatda tashkil etilgan “Neptun” nomli sog‘lomlashtirish markazida kombinatda mehnat qilayotgan metallurklar va boshqa ishlab chiqarish sexlarining ishchilari og‘ir mehnatdan keyin issiq dush qabul qilish, saunadan va iliq suvli hovuzdan va tibbiy massajdan foydalanish imkoniyatiga ega bo‘lishgan [8.3-bet].

Aksincha, xuddi shu davrda O‘zbekiston SSRning turli viloyatlaridagi sanoat korxonalarida tashkil etilgan sog‘lomlashtirish profilaktoriyalari esa, sanoat korxonalarida ma‘muriyatlarining mas‘uliyatsizligi va qarovsizlik natijasida faoliyat ko‘rsatishdan to‘xtab qolgan. Misol uchun, Andijon viloyati Xonobod shahridagi “Tarandubitel” ishlab chiqarish birlashmasining 1972-yilda qurib ishga tushirilgan, shaharning eng xushmanzara hududida joylashgan sanatoriy–profilaktoriyasi birlashma ishchilariga ishlab chiqarishdan ajralmagan

holatda o'z sog'lig'ini tiklash va mustahkamlash imkoniyatini yaratgan. Ushbu sihatgohda bemorlar shifobaxsh mineral suv, fizioterapiya, shifobaxsh balchiq bilan turli kasalliklardan davolangan. Ushbu sanatoriya-profilaktoriyaning davolash bo'limi eng zamonaviy tibbiy uskunalar bilan jihozlangan bo'lgan. Afsuski ushbu sihatgoh 1985-yilga kelib o'zining asosiy faoliyatini to'xtatgan. Bu davrda sihatgoh faqatgina "Tarandubitel" birlashmasi ishchilariga sexlar yo'nalishida bir yilda bir marotaba parhez ovqatlar berish bilan chegaralangan. Ushbu sanatoriya-profilaktoriyaning davolash bo'limidagi birlashma ishchilarini sog'lig'ini tiklash va mustahkamlash uchun xizmat qilishi kerak bo'lgan tibbiy jihozlar ishlatilmasdan chang bosib yotgan aslida ushbu birlashmada mehnat qilayotgan ishchilar og'ir mehnat sharoitida, ya'ni teriga ishlov berish jarayonida mehnat qilishgan va ularning sog'lig'ini mustahkamlash birlashma ma'muriyatining asosiy vazifalaridan biri hisoblanhgan. Lekin yuqorida aytilganidek birlashma ma'muriyati va kasaba uyushma qo'mitasi bu jarayonga panja ortidan qaragan [9.3-bet].

Yuqorida keltirilgan ikkala maqolada ko'rsatib o'tilganidek, mustabit tuzum davrida sanoat ishchilari va xizmatchilariga yaratilgan sharoitlar hamda ko'rsatilayotgan tibbiy xizmatlarning sifati markaziy hududlar va milliy respublikalardagi sanoat korxonalarida sezilarli darajada farq qilgan. Bu farq sanoat korxonalaridagi salbiy jarayonlarning boshqaruv ma'muriyatlari va mahalliy kasaba uyushma qo'mita raislarining mas'uliyatsizligi, shuningdek, o'z vazifalariga vijdonan yondashmasligi bilan ham bog'liq.

Sovet Ittifoqida qayta qurish yillarida hukumat va kommunistik partiyaning ko'plab syezdlari va plenumlarida asosiy e'tiborni insonlarning manfaatlarini ta'minlashga qaratish belgilangan. Xususan, O'zbekiston SSR Kommunistik partiyasi Markaziy Qo'mitasining 1988-yil 1-2-fevral kunlari bo'lib o'tgan IX plenumida "Inson – uning moddiy va ma'naviy ehtiyojlarini qondirish –qayta qurish yo'lidagi barcha kuch g'ayratlarning obyekti va mezoni" degan shior ilgari surilgan. Ushbu shiorlar va ko'rsatmalar asosida 1988-1989-yillar davomida Namangan viloyatida faoliyat olib borayotgan zavod va fabrikalarda mehnat qilayotgan mehnatkashlarning sog'lig'ini saqlashda ushbu sanoat korxonalari qoshidagi meditsina-saniatariy qismlarini samarali tibbiy xizmat ko'rsatishni sifatini yaxshilash chora tadbirlari ham amalga oshirila boshlangan. Masalan, Namangan viloyatidagi agrosanoat tizimidagi yirik sanoat korxonalaridan biri bo'lgan 3-4-sonli paxta tozalash zavodi qoshida tashkil etilgan maditsina-sanitariya qismida mehnat qilayotgan shifokorlar tomonidan ko'rsatilayotgan sifatli tibbiy xizmat ushbu tibbiyot maskanida davolanayotgan bemorlarni juda mamnun qilgan. Ushbu tibbiyot muassasasida 60 nafar bemorni yotib davolanishi uchun kerakli barcha shart-sharoitlar yaratilgan. Tibbiyot muassasasi Namangan shahridagi 3-4-sonli paxta tozlash zavodi ishchi va xizmatchilariga, Namangan konserva zavodi ishchi va xizmatchilariga, Namangan don mahsulotlari kombinati mehnatkashlariga, Tajriba remont zavodi ishchi va xizmatchilariga tibbiy xizmat ko'rsatgan [10.4-bet].

Ushbu davrda mehnatkashlarning mehnat sharoitlarini yaxshilash, ularning ishdan bo'sh vaqtlarini mazmunli o'tkazishni ta'minlash maqsadida ham bir qator ijobiy tadbirlar amalga oshirilgan. Chunonchi, 1988-yilning fevral oyi davomida Namangan shahridagi sanoat korxonalarining muhandis va texnik xodimlari, ishchi va xizmatchilaridan 900 nafari haftaning shanba va yakshanba kunlari ishdan bo'sh vaqtlarini mazmunli o'tkazishlarini ta'minlash uchun Yangiqo'rg'on tumanida joylashgan "Ko'ksaroy" turistik bazasiga sayohatga olib borilgan. Bu turistik bazada mehnatkashlarning maroqli dam olishlari uchun barcha kerakli sharoitlar yaratilgan. Ushbu turistik bazada sayohatga kelgan mehnatkashlar uchun qorda uchish uchun chang'ilar va sayohat qilish uchun velosipedlar tashkil etilgan. Bundan tashqari, turistik bazaning oshxonasida sayohatchilar uchun mazali taomlar tayyorlanib sayohatchilarga taqdim etilgan. Ushbu sayohatda qatnashib maroqli hordiq chiqargan Namangan noto'qima matolar ishlab chiqarish fabrikasi sex boshlig'i X.Usmonov o'zining sayohat taassurotlarini "Namangan Haqiqati" gazetasining muxbiri bilan o'rtoqlashgan. X.Usmonovning aytishicha Namangan noto'qima matolar ishlab chiqarish birlashmasida mehnat qilayotgan ishchilar

uchun ishlab chiqarishdan bo'sh vaqtlarini mazmunli o'tkazish va maroqli dam olish uchun yetarli shart-sharoitlar yaratilgan. Birlashma boshqaruv ma'muriyati va mahalliy kasaba uyushma qo'mitasi tashabbusi bilan har yili birlashmada mehnat qilayotgan mehnatkashlar uchun turli shaharlarga sayohatlar tashkil etilgan. Shuningdek birlashmaning ishchi va xizmatchilarini o'z sog'liklarini tiklash uchun turli sanatoriylar va oromgohlarga yuborish ishlari ham to'g'ri yo'lga qo'yilgan. Masalan, 1987-yil davomida birlashmada mehnat qilayotgan ishchi va xizmatchilar uchun Toshkent, Samarqand, Leninsk (hozirgi Andijon viloyatidagi Xonobod shaharchasi), Arslonobob hududlariga sayohatlar tashkil etilgan.

“Ko'ksaroy” turistik bazasida hordiq chiqarayotgan viloyatdagi turli sanoat korxonalarining mehnatkashlarining sog'liklarini mustahkamlash maqsadida ular o'rtasida sportning turli yo'nalishlari bo'yicha sport musobaqalari ham o'tkazilgan. Jumladan ushbu oromgohda dam olayotgan Namangan noto'qima matolar ishlab chiqarish birlashmasi ishchilari va Namangan mashinasozlik zavodi ishchilari o'rtasida futbol musobaqasi o'tkazilgan. Mehnatkashlar ushbu oromgohda, shuningdek, chang'ida uchib musaffo tog' havosidan bahramand bo'lganlar [11.4-bet].

Xulosa. Namangan viloyatidagi Nodira nomidagi Axborot kutubxona markazida saqlanayotgan o'tgan asrning 60-90-yillariga mansub vaqtli matbuot nashrlari xususan Namangan viloyati partiya qo'mitasi va Mehnatkash deputatlari viloyat Kengashining rasmiy nashri bo'lgan “Namangan Haqiqati” gazetasining 1960-1990-yillar davomida chop etilgan sonlarini o'rganish va tahlil qilish jarayonida shunday xulosalar shakllandi. Sovet Ittifoqidagi yakka hukmron partiya — KPSS dasturlarida ishchilar va xizmatchilar uchun qulay mehnat sharoitlari va farovon moddiy turmush tarzi yaratishga oid katta va'dalar berilgan bo'lsa-da, 1990-yillarga kelib sanoatning turli tarmoqlarida mehnat qilayotgan ishchilar va xizmatchilarning og'ir iqtisodiy ahvolga tushishi, zavod va fabrikalardagi ishlab chiqarish jarayonlariga eng ilg'or texnika va texnologiyalarni joriy etishning paysalga solinishi, shuningdek, mehnatkashlarning sog'lig'iga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi mehnat muhofazasi sohasidagi kamchiliklarning bartaraf etilmaganligi millionlab mehnatkashlar orasida Kommunistik partiyaning obro'sizlanishiga sabab bo'ldi. Bundan tashqari mazkur davrda Namangan viloyatidagi sanoat korxonalarida ishchilar va xizmatchilarning sog'ligini saqlash hamda ularning ishlab chiqarish faoliyatidan bo'sh vaqtlarini mazmunli o'tkazish bo'yicha amalga oshirilgan tadbirlar 1960-1990-yillar davomida bir xil darajada bo'lmagan. Faqat 1984-yildan keyin mehnatkashlarga g'amxo'rlik qilish hukumat miqyosida muhim jarayon sifatida ko'rilganligi vaqtli matbuot nashrlarida e'lon qilingan maqolalarni o'rganish natijasida ma'lum bo'ldi. Hukmron Markazning qoldiq siyosati natijasida milliy respublikalardagi sanoat korxonalarini moddiy-texnik jihatdan modernizatsiya qilish jarayonlari deyarli bajarilmadi. Sovet Ittifoqining markaziy hududlaridagi sanoat korxonalarini eng zamonaviy ishlab chiqarish uskunalari bilan jihozlash tadbirlari jadallik bilan amalga oshirilgan bo'lsa-da, Ittifoqning olis hududlaridagi xuddi shunday korxonalarda ishlayotgan ishchi va xizmatchilar juda og'ir va qo'l mehnati yuqori bo'lgan sharoitlarda, sog'liklarini saqlash va mustahkamlash uchun zarur sharoitlar mavjud bo'lmagan muhitda mehnat qilishda davom etishdi. Ishchilarning mehnat sharoitlaridan noroziligi, xom-ashyo tanqisligi natijasida yuzaga kelgan ish o'rinlarini qisqarishi, oylik maoshlar masalasidagi uzilishlar kabi jarayonlar Sovet Ittifoqida 1990-1991-yillarda yuzaga kelgan og'ir siyosiy vaziyatga o'z ta'sirini ko'rsatmay qolmadi.

Adabiyotlar/Literatypa/References:

1. Namangan viloyat statistika Boshqarmasi Axboroti “Namangan haqiqati” gazetasi 1967-yil 13-oktabr 123-son 3-bet
2. “Sanoat yangiliklari”, “Namangan haqiqati” gazetasi 1967-yil 15-oktabr 124-son 2-bet
3. U.Isroilov .”G'amxo'rlik” “Namangan haqiqati,” gazetasi.1967-yil 11-avgust 96-son, 5-bet,

4. M.Mamadaliyeva, “Filarmoniya artistlari to‘quvchilar mehmoni”, “Namangan haqiqat” gazetasi. 1967-yil 9-aprel, 43-son, 4-bet.
5. “Спорт клуб –Трактор” Газета “Наманганская правда” 28 января 1965 год №12 страница-3.
6. V.Tolyatnikov “Qo‘lni qo‘lga berib”, “Namangan haqiqati”gazetasi, 1980-yil 27-fevral, 42-son 2-bet.
7. “Oq yo‘l sayyohlar” “Namangan Haqiqati” gazetasi, 1973-yil 16 dekabr, 246-son, 4-bet.
8. “Neptun taklif etadi”, “Namangan haqiqati”gazetasi, 1985-yil 5-iyun 106-son 3-bet.
9. A.Mirzaakbarov. “Profilkatoriya qani”, “Kommunist” gazetasi 1985-yil 14-may 94-son 3-bet.
10. M.Sulaymonov. “G‘amxo‘rlik namunasi” “Namangan Haqiqati” gazetasi, 1987-yil 20-iyun, 120-son, 4-bet.
11. “Insonga g‘amxo‘rlik –muhim omil” “Namangan Haqiqati” gazetasi, 1988-yil 3-fevral 24-son 4-bet.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 10 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).